

Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Formålet med webinarret

- Vi ønsker å informere om ny forskrift fra 01.08.2024 – forskrift om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa § 9-22/ privatskoleforskriften § 6-22.

En anledning til å gi veiledning om denne fritaksordningen.

- Stor økning i antall søknader de siste årene.

Hvorfor fritaksordning?

- To uttalelser fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda (73/2015 og 18/368)
- Sikre at praksis ikke strider mot diskrimineringsregelverket
- Sikre likeverdige opplæringsmuligheter for elever med dysleksi, spesifikke språkvansker eller andre vansker som i konsekvens ligger nært dysleksi eller spesifikke språkvansker

Forskrift om grunnskoleopplæring og den videregående opplæringa - § 9-22

Ein elev eller tidlegare elev på studieførebuande utdanningsprogram har rett til fritak frå vurdering med karakter i faget framandspråk dersom eleven oppfyller desse vilkåra:

a. Eleven har dysleksi eller spesifikke språkvanskar, eller dokumenterte vanskar som ligg nær opp til dysleksi eller spesifikke språkvanskar når det gjeld konsekvensar for eleven i faget.

b. Vanskane er av ein slik grad at individuell tilrettelegging ikkje er eller var tilstrekkeleg for å sikre likeverdige opplæringsmoglegheiter.

Dersom eleven har valt å avbryte opplæringa i framandspråk, må eleven i tillegg sannsynleggjere at han eller ho ikkje var i stand til å følgje faget.

Statsforvaltaren avgjer søknader om fritak.

Dersom eksamenskarakteren blir striken etter § 9-18 tredje ledd, skal statsforvaltaren innvilge dispensasjon frå kravet om talet på eksamenar i § 9-30 og § 9-31.

Viktige bestemmelser

- Opplæringsloven § 5-4 andre setning og privatskoleloven § 2-3 a – hjemmel for å gi fritak
- Forskrift om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringsforskrifta) § 9-22 og privatskoleforskrifta § 6-22 - **vilkår for å gi fritak.**
- Utdanningsdirektoratets merknad til opplæringsforskrifta § 9-22 – **viktige tolkninger av bestemmelsen**

Statsforvalteren avgjør søknader om fritak - §§ 9-22/6-22 tredje setning

Statsforvalteren er førsteinstans

- i det fylket der søkeren er, eller sist var, elev i videregående skole

Utdanningsdirektoratet er klageinstans på statsforvalterens vedtak

Hvem kan søke om fritak - §§ 9-22/6-22 første setning

- Er elev eller har vært elev
 - ikke privatister uten elevstatus og som ikke har fulgt opplæringa i faget!
- Videregående opplæring
- Studieforberevende utdanningsprogram
- Kun 2. fremmedspråk – dvs. ikke engelsk

Vanskene - §§ 9-22/6-22 første setning bokstav a

Eleven må ha

1. dysleksi eller spesifikke språkvansker **og/eller**
2. dokumenterte utfordringer som gir eleven konsekvenser som ligger nær opp til dysleksi og språkvansker i språkfaget (likeartede konsekvenser)

Konsekvensen av vanskene- §§ 9-22/6-22 første setning bokstav b

Vanskene må være av en slik grad at individuell tilrettelegging ikke er eller var tilstrekkelig for å sikre likeverdige opplæringsmuligheter

Dette betyr at vanskene skal være vurdert opp mot tiltakene som ikke fungerer og dette må være dokumentert!

Ikke lenger elev i faget - §§ 9-22/6-22 andre setning

Tilleggsvilkår:

Hvis eleven har valgt å avbryte opplæringa i fremmedspråk, må eleven i tillegg sannsynliggjøre at han eller hun ikke var i stand til å følge faget.

Dette betyr at søker må kunne dokumentere at vedkommende ikke var i stand til å følge faget på grunn av vanskene sine!

Kravet til dokumentasjon

- Må gi et tydelig bilde av
 - utfordringer
 - konsekvenser
 - den individuelle tilretteleggingen som har vært forsøkt
 - begrunnelse for at tilretteleggingen ikke har vært eller vil være tilstrekkelig for å gi *likeverdige opplæringsmuligheter*

Kravet til dokumentasjon – fra eleven

- Helst søknad fra eleven selv- viderebragt fra skolen sammen med annen nødvendig dokumentasjon
- Eventuelt en skriftlig fullmakt fra eleven

Kravet til dokumentasjon – fra sakkyndig instans

For alle søkere:

- Konstatere at eleven har dysleksi/spesifikke språkvansker eller andre vansker
- Vurdering av søkerens dysleksi/spesifikke språkvansker/andre vansker (graden av vanskene)
- Evt. vurdering av om konsekvensene er nært opptil dysleksi/spesifikke språkvansker

Vedtak om ITO:

- Sakkyndig vurdering som tilrår ITO

Ikke vedtak om ITO:

- Sakkyndig uttalelse om at det er åpenbart at tiltak gjennom et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring ikke vil føre til at eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen

Kravet til dokumentasjon – fra skolen

- Elevstatus (*at eleven går/har gått på skolen, trinn, utdanningsprogram, 2. fremmedspråk og nivå*)
- Informasjon om den individuelle tilretteleggingen eleven har fått – hvilke tiltak har vært forsøkt og utbytte/effekt (f.eks. pedagogisk rapport e.l.)
- Kopi av vedtak om individuell tilrettelagt opplæring (ITO), dersom eleven har det.

Kravet til dokumentasjon

Helhetsbildet er det avgjørende !

- ikke om eleven har
 - karakter i faget
 - gode eller dårlige forutsetninger i øvrige fag

Hva et fritak innebærer I

- Gjelder både halvårsvurdering med karakter og standpunktvurdering.
- Eleven skal ha opplæring i faget, i tillegg til halvårsvurdering og annen underveisvurdering uten karakter.
- Om det vurderes at eleven ikke har tilstrekkelig utbytte av opplæringen, har eleven fremdeles krav på å bli henvist til PPT
- Fraværsgrensen vil ikke gjelde for faget. Fravær fra opplæringen skal imidlertid føres på vitnemålet eller kompetansebeviset

Hva et fritak innebærer II

- Eleven skal ikke være med i eksamenstrekket for fremmedspråk
- Om eksamen er gjennomført før fritaket er innvilget, skal eksamen annulleres. Statsforvalteren skal innvilge dispensasjon fra kravet om tallet på eksamener.
- Om eleven har fått eksamenskarakter eller standpunktkarakter i faget, skal skoleeier stryke disse
- På vitnemålet skal skolen føre FAM02 (fritatt fra vurdering med karakter)
- Vedtaket om fritak skal legges ved som vedlegg til vitnemålet.

Våre erfaringer

- Forsøke ut ITO tidlig i undervisningen der det avdekkes behov for dette.
- Er engelsk fordypning på ungdomsskolen riktig avgjørelse for elever med dysleksi? Konsekvens: må ta 2. fremmedspråk på 3 år på vgs. i stedet – krevende.
- Fritak fra kravet om vurdering med karakter kan ikke «bestilles»; dvs. at det er ingen automatikk mellom diagnosen dysleksi og fritak. Det må komme tydelig frem av sakkyndig vurdering at tilrettelegging ikke er tilstrekkelig for å gi likeverdige opplæringsmuligheter, og hvorfor.

Utvikling i antall søknader

Våre erfaringer - Tall og utvikling

Status - 170 søknader - 01.01. – 12.07.2024

Diagnoser	Dysleksi - 129	Vansker med likeartede konsekvenser - 16	Kombinasjon av dysleksi og andre utfordringer - 25		
Trinn	Vg1 - 28	Vg2 - 80	Vg3 - 44	Avsluttet vgs. - 12	(Ungdomsskole – 2 – disse ble avvist)
Språk	Spansk - 80	Tysk - 62	Fransk - 8	Andre språk - 20	
Skoleeier	Akershus - 46	Buskerud - 10	Oslo - 71	Østfold - 16	Privatskoler - 22
Behov for mer opplysninger	54 saker				
Saksbehandlingstid	Gj.snittlig 36 dager (fra 2 – 154 dager)				

Våre nettsider

<https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/barnehage-og-opplaring/grunnskole-og-videregaende-opplaring/dispensasjon-fra-kravet-om-vurdering-med-karakter-i-fremmedsprak/>

Vi oppfordrer alle til å abonnere på vår nyhetsside!

<https://www.statsforvalteren.no/nb/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/abonnement/>

